

החזו"א מתכבד בסנוקאות לילד מילדי ישראל

[קכה]

על מקרה אחר, הפוך מזה, מספר גיסו הגאון רבי יעקב-ישראל קניבסקי (ה"סטייפלר")⁴². מעשה שהלך החזון-איש בשבת קודש עם קהל רב לברית-מילה, ונתכבד בסנדקאות, התעטף בטלית וישב על "כסא של אליהו" מוכן ומזומן, אבל כאשר הניחו את התינוק על ברכיו, התבונן במראהו וקרא מיד: "לא, אי אפשר" ותיכף קם מן הכסא וחזר לביתו. שוב מעשה והביאו לפניו ילד צעיר, חולני, שהרופאים איבחנו שסובל ממחלת "נכפה" ("אפילפסיה"), והסתכל בו ואמר "טעות בידם". שאל אחד מהנוכחים במעמד זה: "וכי זו מנין לו?" השיב החזון-איש: "יכולים להכיר בעיניו שאינו לוקה בחלי הנפילה" — ומאוחר יותר נתחוויר כדבריו⁴³.

כן לנתח, לא לנתח

אחד מתלמידיו הרב אברהם הורביץ מוסר את העובדה הבאה דברים כלשונם: "פעם ישבתי בבית מדרשו וגכנס השוחט מרמלה עם אב וילד שראשו היה עטוף בסודר, ובקשוני שאכניסם למרן, ואמרו לי כי הילד נשאר בחיים מברכתו של מרן ורוצים שיראהו ויברכו. שאלתי לפשר הדבר וסיפרו לי, שלפני כחודש ימים הפסיק הילד לראות ולשמוע, והרופאים קבעו שהוא סובל מגידול שהתפשט בראשו, וכבר מאוחר לנתחו ולהצילו. האב עם השוחט באו אז אל מרן וסיפרו לו על כך. אמר להם שילכו אל המנתח ויגידו לו בשמו שינתח ויצליח אי"ה. כשמוע המנתח כן בשם מרן הסכים לנתחו, ות"ל הילד נתרפא כליל, והוא בריא בכל חושיו, והראו לי את מקום הניתוח בראש. נכנסתי אל מרן ואמרתי לו מהבאים. אמר לי שאכניסם. נכנסנו, והאב אמר אל מרן: "רבי, הנה ילדך!" מרן חיך ושאל לשלום הילד וברכו⁴⁴.

⁴². בשיחתו עם עורכי הספר.

⁴³. מפי הרב אהרן-ישעיה רוטר.

⁴⁴. מתוך תכריך סיפורים שלו, "בדידי הוי עובדא". גיסו של החזון-א הגר"ש גריינמן הזכיר במאמר שפרסם ליום השלושים להסתלקותו בעתון "המדיע" ("ג כסלו תשי"ד) סיפור דומה וכך לשונו: "הוי עובדה שבועות מספר לפני הסתלקותו, שבא אליו אב לילד בן 6, שהרופאים אמרו נואש לחייו, אחרי שנוכחו לדעת כי מחלת סרטן מנקרת במוחו, וכי אין לו רפואה אלא סכין,

[כו]

מעשה שאירע בשנת תרצ"ח ברבי יהושע-זליג דיסקין, לימים רב במושבה פרדס-חנה, שנוקקה חמותו הישישה לניתוח בעינה האחת עקב מחלת ה„ברקית“ („גלאוקומה“ בלע"ז) שפשתה בה וגרמה להתקשות וללחץ תוך-עיני מוגבר. ידידים יעצו לו לשאול בעצת החזון-איש, מאחר שהרופאים האיצו במשפחה להסכים בדחיפות לניתוח והיו מפחדים אותה באזהרה כי בלא ניתוח סופה לאבד את כושר-הראיה לחלוטין, והיא כבר נסתמאה בעין אחת זה עידן ועידנים, כך שיש לחשוש פן יכבה מאור עינה כליל. הם אף המעיטו במידת הסיכון שיש בניתוח הנידון ואמרו שהוא ממש כ„משחל ביניתא מחלבא“. ואף שבמשקל ראשון היה הרעיון מוזר בעיניו — קם ונסע לבני-ברק. הוא סיפר לחזון-איש שגם רבה המפורסם של מיר, רבי אליהו-ברוך קמאי, עבר ניתוח כזה בהצלחה. החזון-איש פנה מיד לברר את הנושא, לא בהגיון, כי-אם לפי ההלכה. הוא אמר שהרופאים לא צודקים בזלזול שמזלזלים ביחס לסיכון אשר בביצוע הניתוח, כי „שורייני דעינא באובנתא דלבא תלו“⁴⁵, והניתוח עלול לפגוע בשרירי הלב. מאידך, קבע, הפריזו בחששות מפני כיבוי מאור עינה, מאחר שמעט האחוזים של כושר-הראיה שנותרו לה עוד, יוסיפו להתקיים גם הלאה. בגין שני הנימוקים האלה החליט והורה שאסור לנתח. לבסוף אמר, שכדאי גם להתייעץ עם רופא פלוגי שנקב בשמו, וכן להימלך בדעתו של רופא מומחה נוסף — ומה הופתע הרב דיסקין כאשר שמע את-כך את שני הרופאים מכוונים למסקנתו ההלכותית של החזון-איש לכל פרטיה⁴⁶.

ב ש ב י ל י מ ר פ א

חידה לדור היו ידיעותיו היסודיות והמקיפות בשטח הרפואה המדיצינית. יהודי שלא קרא ולא שנה בספרי הרופאים, לא ביקר באוניברסיטה, לא עסק

אבל יראים הם הרופאים לנתח כי עפ"י רוב הניתוחים הללו פוגמים בקרום של מוח וסכנה ודאית נשקפת לחולה. נענה החזון-איש לאב האומלל ללכת אצל רופא פלוגי הדר במקום פלוגי ולהגיד לו בשמו שיעשה הניתוח. וסוף דבר היה, כי הניתוח נעשה על-ידי הרופא הזה, וכעבור שבועיים בערך אחרי הניתוח בא האב עם בנו אל החזון-איש לבשרו כי הילד שב לאיתנו.

45. = גידי העין מעורים בטרפשי הלב (עבודה-זרה דף כ"ח ע"ב).

46. ע"פ עדות בני משפחת הרב דיסקין.

במחקר, ואף-על-פי-כן בקי בכל סודות הרפואה בהיקף ובעומק שאי-אפשר שלא להשתומם עליהן. גדולי המדע, פרופיסורים בעלי מוניטין עולמיים, היו כנדהמים בכל הזדמנות שהקשיבו לדבריו בענינים אשר נחשבו כ„טאבו“ לגבי אנשים זולתם. „בעצמי נוכחתי לגבי מקרה נדיר שהרופאים בעבר ידעו עליו רק בתיאוריה והחזון-איש ידע לאבחן אותו בבהירות מקסימלית ולייעץ בפרקטיות כיצד לטפל בו“, סיפר אחד מהם⁴⁷.

מהיכן ידע? מי גילה לו רזי האנטומיה שבגוף האדם? כיצד שאב את הידיעות על דרכי הטיפול בתרפ"ט חלאים ומרעין בישין? היה זה סודו של האיש שבאורח שלא נתגלו לו מסתורין של יוצר האדם. אבל ידע, בלי ספק⁴⁸, ידע שרשי כל מחלה על בוריה, גילה הבנה מפוכחת במידת הסיכוי והסיכון, ואמד בצורה קולעת את משקל ערכו של כל רופא

47. משמו של הגינקולוג המפורסם פרופ' אשרמן מתל-אביב. בדומה לזה מסופר שיעץ פעם לרופאים — עקב מקרה של חולה מסוכן שטיפל בעניניו — דרך חדשה בניתוח-ילב פתוח (דרך הגב) ושירטט על גבי נייר את מסלול הנתיחה בקרובים, כפי שזה מצטייר מתוך שיטה חדשה שפיתחו מדענים רוסיים רק שנתיים לאחר מכן, והרופאים השתוממו ושאלו זהותו של המשרטט הגאוני (מפי ר' שמואל זומרפלד מברוקלין).

48. ראה לדוגמא במכתבו שנכלל בספר „טהרת בת ישראל“ מאת הרב קלמן כהנא מהדורה חמישית (ירושלים תשכ"ט) עמ' ט"ז: „ויש ביד הרפואה לאפשר את... עי"ש. וראה בספרנו כרך שלישי עמ' קע"ט הערות 70/71. ד"ר משה טאוב שמוזכר שם (בהערה 70) היה איש רחובות ושימש בשעתו כמנהל בית היולדות בכפר-סבא ולעתים תכופות בא לשוחח עם החזו"א בענינים רפואיים. המגע ביניהם נוצר אחרי שר' אליהו מונק ממקורבי החזו"א (ראה אודותיו בספרנו כרך שני עמ' צ"ו הערה 55) סיפר לפני החזו"א שד"ר טאוב הנו גינקולוג ירא-שמים ובקי בתלמוד. החזו"א שיגר אליו בידי שליח מיוחד [חתן אחותו הגר"ש ברזם] אגרת שכללה שאלות שונות בשטח הגינקולוגי ובירורן פתח אופקים חדשים לליבון כמה הלכות מכריעות. הרופא השיב גם הוא בכתב לשאלות החזו"א והשליח הביא אליו את תשובותיו. החזו"א כתב אליו שנית לברר נקודות נוספות, והרופא השיב, וכה נתהדק הקשר ביניהם והבירורים נמשכו לסירוגין בהרבה שיחות בעל-פה [ראה פקסימילה להלן עמ' קל"א]. ד"ר טאוב הגיע לאר"י משורות חרדי אשכנז, ועד סוף ימיו קבע עתים לתורה, פיזר לצדקה והכניס אורחים. בשעתו, כאשר גילה כי לאר"י הגיע מאות ילדים יהודיים מפולין, אשר לא נימולו בארץ מוצאם, טרח במס"ג למול אותם, השפיע על הורים שהיססו וחגג ברוב שמחה את ה„ברית“ ההמוני של ילדים אלה. נפטר אחרי סבל ויסורים באמצע חודש השון תשל"ג.

[קכח]

ותרופה — עד שבהתבסס על אלה ניתן בידו לפסוק על-פי הלכה: מותר או אסור, רשאי, מחויב או פטור, חולי שיש בו סכנה או חולי שאין בו סכנה, סכנת אבר או סכנת-חיים, חיי עולם או חיי שעה — וכיוצא באלו.

סח ד"ר נחמן פריי, מגדולי הרופאים בארץ, שנודמן לו כמה פעמים להיווכח בעושר ידיעותיו הרפואיות של החזון-איש. פעם אחת היה משוחח עמו קרוב לשעתיים בנוגע לסוג נדיר של חולי בעמוד השדרה, העלול לגרור בעקבותיו שיתוק כללי, והיה מוכיח בקיאות והבנה נפלאה בתהליכי המחלה, סיבותיה ודרכי חיסולה כרופא גאון ממש⁴⁹. גם ד"ר נחום קוק, מנתח ותיק במרכז הרפואי „הדסה“ בירושלים, שהכירו מקרוב, מדבר בהתפעלות על יכולתו להשיב ולהכריע בשאלות רפואיות מסובכות „לא כדברי גבואה סתומים“, בהטעימו, שמכל התשובות שהשיב החזון-איש לחולים ניכר היה שהוא מתמצא בכל צדדי הבעיה הרפואית כמומחה-לעילא, מכיון שכמעט תמיד היה אומר „מילתא בטעמא“ ומוסיף להכרעתו הסבר קצר, ממצה ומשפנע, שאף רופא ישר אינו יכול לבטל או להפריך אותו⁵⁰.

מספר פרופיסור ה' אשכנזי, מנתח-מוח בעל שם עולמי, ראש המחלקה הגירוכירורגית בבית-החולים „בילינסון“, שקיים מגע הדוק עם החזון-איש בהרבה מקרים קשים — לרוב כשהיה קובע שצריך לנתח את פלוני במוחו (עקב גידול סרטני וכדומה) ובני-המשפחה הלכו לבקש הסכמתו של החזון-איש. לא פעם ביקש לברר פרטים שונים לפני שהוא מכריע אם לנתח או לאו, והיה מנסח בכתב-ידו את שאלותיו על-גבי פיסת-נייר קצרה ומשגר בידי השואלים אל הפרופיסור, ומקבל באמצעותם את תשובתו. „תמיד התרשמתי“, אומר הוא, „רושם עמוק מן הנכונות ומן הטעם של השאלות, שלימדו על ישרות-השכל ועל הבנה חודרת בכירורגיה המוחית. בשאלות שהציג קלע תמיד אל נקודת-השורש, אל מרכז הבעיה, והיה כמו לופת אותה בלב-לבה — ואמנם בכמה מקרים גורליים שניתי את דעתי לאחר שנתרשמתי רושם חדש לאור דבריו הצודקים“.

„זכורני מקרה אחד“, מוסיף הפרופיסור, „בחולה מסוכן שהייתי מהסס לנתחו והחזון-איש שאל אותי במכתב לפשר ההיסוסים שלי, האם בשל

49. מתוך שיחתו עם עורכי הספר.

50. מדבריו בשיחה אישית עם ר' אהרן סורסקי.

סיבה זו או בשל סיבה אחרת — ופירט את שתיהן. הצגתי באותו יום את מכתבו בשעת הרצאה לפני סגל רופאים ואמרתי: „ראו איך מיצה חזון-איש בשני המשפטים הקצרים האלה את כל צדדי הבעיה השטוחה לפנינו, שבודאי כל רופא אחר היה ממלא בזה כרכים שלמים“. אחרי כל מגע חדש עם החזון-איש, נשארתי כמשתומם, ולכן הוא כמעט אישיות יחידה בחיי שעשתה עלי רושם כל-כך חזק, רושם בל יימחה... יש בימינו מה שקרוי „טרוסט של מוחות“, זהו צוות משולב של מאות מדענים ומחשבים אלקטרוניים המסוגל לפתור כל בעיה בכל שטח שהוא, ובעיני-רוחי נצטייר החזון-איש כמי שמקפל במוחו הרבה יותר ידע ושכל מכל שפע החכמה האצורה במאות המדענים והמחשבים“.

ועוד הוא אומר: המציאות הרפואית מולידה בכל יום בעיות חדשות, כמעט בכל עת עומד אני בפני הכרעות גורליות שיש בהן כדי לגזור עתיד חייהם של בני-אדם, ואף האידנא קורה לי הרבה פעמים כשאני מתלבט בבעיה קשה ללא פתרון, שחולף בי הרהור אמת: „אילו רק יכולתי להתייעץ עם החזון-איש...“⁵¹

בשנת תשי"ג נפגש רבי יהושע-זליג דיסקין, אב"ד פרדס-חנה, עם אחד מטובי הגינקולוגים בארץ ונתגלגלה שיחה ביניהם אודות החזון-איש. שאל הרופא: „מהיכן יודע הוא עלי? מדוע הוא שולח פציינטיות דוקא אלי? היש אפשרות להפגישני אתו?“ התפלא איש-שיחו: מה פשר סקרנות מופלגה זו? סיפר הרופא: „מעשה בחולנית צעירה בת כ"ד שנים שקיבלה טיפול מידי רופאים מומחים באחד מבתי-החולים הגדולים בארץ, אך ללא הועיל, ולא עוד אלא שטיפולה הסב לה יסורים קשים וזעזוע-עצבים. פנו בני-המשפחה אל החזון-איש ושאלו מה לעשות... הוא שמע את כל פרטי המקרה והפנה אותם אלי, ונתן בפייהם דבר למסור לי, שאמנם אין הוא רופא, אבל בספרי ההלכה נאמר שיש מקרים נדירים של תופעה אנטומית מסויימת — ונקב בשמה ותיאר את התופעה — אשר אין לה תרופה זולת באמצעות הכירורגיה. „תנסו לעורר בצורה עדינה תשומת לבו של הרופא לפרט זה“, אמר להם. והנה כאשר בדקתי את המקרה, העליתי באבחנה שלי

51. כנ"ל.

מכתביו של החזון איש זצ"ל לד"ר משה טאוב

(העתק)

רופא מר טוביב נ"י.

אתכבד לבקשך להודיעני, אם השבילים של הרחם שהרופאים מנפחים לפותחם — במקרה שהם אטומים — אם דרך אותם השבילים זוררים מים גם דם הוסת, או לא?

ומה היא הסבה שבשעת הפעולה של הנפיחה מטפטף דם, אם זו בשביל שרט בעור, או בשביל פתיחת פה של אחד השרירים הנובע דם, ואם השרירים האלו מנוזלים גם דם הוסת, בכבוד, אי"ש קרליץ

(העתק)

ר"ח אדר ב' תש"ח לפ"ק.

לכבוד הרב הגאון פאר הדור,

כמוהר"ר אי"ש קרליץ שליט"א.

אני מזדרז להשיב על שאלת כ"ת על ראשון

ראשון, ועל אחרון אחרון. —

בדרך כלל ובהתאם למטרה, מומינים אנו חנשים לשם העברת אור או גז דרך החצוצרות, כדי להוכיח אם הן פתוחות או אטומות — 75 ימים אחרי גמר הוסת, אפילו אם הוסת היא ממושכת, כלומר — נמשכת יותר מ-5 ימים, לפיכך אין לחשוש לכך, שמכניסים בפעולה זו דמוסות אל תוך החצוצרות, כי גם לפי כללי המדע הרפואי, דבר כזה אינו רצוי כלל וכלל והפסדו מרובה משכרו. באופן רגיל אין לחצוצרות הרחם איזות שהוא קשר ישיר כל שהוא למה שקוראים "וסת", הן מבחינת ההלכה הן מבחינת הרפואה.

טפטוף הדם נגרם בשעת הפעולה בשל תפירת צואר הרחם במכשיר וגם מסבת הכנסת צנור דק אל תוך פי הרחם. — עלי לציין שכשנפתח מקורה חודש, חודש, דם הוסת עובר דרך צואר הרחם ופיו, אולם מקור הדם, הוא רק בתוך חלל גוף הרחם.

ברגשי כבוד והוקרה,

המוכן לשדות כ"ת תמיד,

הק' משה בן ברוך שלמה המטני' ד"ר טאוב

(העתק)

היקר מר רופא טאוב שיחי'.

מכתבם היקר הגיעני, רצוני לציין, כי ההלכה קובעת ג' ענייני דמים: (א) מותר הדם הניגר מן הגוף לחוץ, כעין דם הפסולת המוכרח להסירו מן הגוף שלא ירעיל את דם החיים, וזו עיקר הוסת, (ב) דם הבא שלא בזמן הוסת על ידי אונס כמו דחיקה או הכאה ברחם הגורם נוזלות הדם, [וכעין דם הנזל מחמת לידה או הפלה], (ג) דם הבא מחמת שרט בעור ברחם, שבצנור הדם בא באותו האופן שבא בפצע בשאר הגוף, השנים הראשונים, מצד ההלכה הם אוסרים את האשה ומצריכים לה הפסקה של ז' ימים נקיים וטבילה, והדם השלישי טהור, ממכתב כבודו למדתי שאין הדם הבא בפעולת הנפיחה איננו דם הוסתות, אבל שאלתי אם הדם הוא מסוג השלישי, שאין כאן ענין מיוחד של טבע הרחם וצנורותיה, ולחץ זה הנעשה לוא פגע בבשר שאר הגוף, ג"כ היה מגרה דם, או דם זה הוא מסוג השני המיוחד בטבע הרחם.

ואחתום שלום וברכה, מחכה לתשובתם,

א. י. " ש

(העתק)

א' ויקרא תש"ח לפ"ק.

לכבוד הרב הגאון עמוד התורה,

כמוהר"ר אי"ש קרליץ שליט"א.

קראתי את מכתבו החשוב של כ"ת ברוב עיון והנני להשיב, כי הדם שבא מחמת פעולה בשעת העברת האויר דרך "חצוצרות" (צנורות) הרחם, צריך להמנות על הסוג השלישי, היינו דם שבא מתוך פגיעה או חבלה בשאר חלקי הגוף, כפי שהעירותי במכתבי הקודם הדם שבא בשעת הפעולה, שאנו דנים עליה, נגרם ע"י סבה מיכנית (מלאכותית) גרידא, שבאה מן החוץ, ואין כאן ענין מיוחד של טבע הרחם וטפולותיו, ולפיכך יש לטהרו מצד הדין.

ברגשי כבוד ויקר,

הק' משה בן ברוך שלמה המטני' ד"ר טאוב

חליפת מכתבים בין החזון-איש לבין הגינקולוג החרדי

ד"ר משה טאוב (רחובות) שנתפרסמה בירחון רבני בברוקלין

[קלא]

כדיוק כפי שאמר: היה צורך בניתוח, אשר אמנם נעשה, וגם הצליח... עלי לציין, שבמשך שלושים וחמש שנות עיסוקי במקצוע זה לא נתקלתי עוד במקרה כזה יותר משלש פעמים — ובשום פנים לא אחדל מהשתומם: מגין לו לחזון-איש השערה קולעת זו שנעלמה מטובי הרופאים בבית-חולים גדול? "מיד פתח רבי יהושע-זליג דיסקין סידור-תפילה והצביע לפני הרופא על דברי חז"ל בפרק ששי ממסכת אבות: „כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה...“⁵²

על קצה לשונם של מאות ואלפים, אשר ביקשו עצות מפיו הטהור, ריחפה תמיהתו-השתוממותו של בר-יחניא איש רומי השואל את התנא רבי אליעזר ב"ר יוסי⁵²: „בחיך, רבי, אם חדרי-תורה גילה לכם הקב"ה, שמא גם חדרי סעודה?⁵³

ח ו ב ה ו מ צ ו ה

„כשאני לעצמי הנני חושב את ההשתדלות הטבעיות במה שנוגע לבריאות, למצוה וחובה... ומצינו מאמוראים שהלכו אצל רופאים...“⁵³ דעתו היתה שהחולה מחוייב „למלא אחר פקודת הרופאים במה שמוצאים לצורך הרפואה“⁵⁴.

באחד מפרקי ספרו על עניני אמונה ובטחון⁵⁵ הוא תמה על דברי הרמב"ם שכתב בפירושו למשניות⁵⁶ ד, „לא יתכן לשלול מבני אדם רפואות כמו שאין ראוי לשלול מהם מזונות“ ומוכיח — בהסתמכו על דברי הגמרא⁵⁷ „ורפא ירפא מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות“ — ש„אין רפואות כמזונות, שהרי אין צריך קרא להתיר מזונות, אלא רעבון [= תיאבון]

52. „דגלנו“ גל' ע"ט (חשון תשט"ו).

52*. מדרש אסתר רבה, פרשה ב'.

53. וראה שם תשובת התנא: „הן, אף חדרי סעודה גילה לנו“.

53*. קובץ-אגרות ח"א אגרת קל"ו.

54. שם ח"א אגרת קל"ה.

55. פרק ה' אות ה'.

56. פסחים פרק „מקום שנהגו“ משנה י'.

57. בבא-קמא דף פ"ה ע"א.

אינו עונש, ואכילה היא עבודה לפניו יתברך... אבל חולי הוא עונש וראוי להתחזק בתשובה ובבקשת רחמים — אלא שניתנה רשות להתרפא, כי בני עליה מועטים". בהמשך דבריו ציטט מה שכתב הרמב"ן בפירושו לחומש⁵⁸ כי, "השרידים המזורזים והמקודשים בעבודת ה' אינם משמשים ברופאים, אבל זו מדרגה של בני עליה כרשב"י וחבריו".

באותו פרק עצמו⁵⁹ מביא החזון-איש שפע של דוגמאות בדבר עושר ידיעותיהם הרפואיות של בני תקופת המשנה והגמרא, ובמיוחד על בקיאותם הנפלאה בחכמת הניתוח, כדי לבסס הנחתו ש, "חכמת האחרונים נוסדת על המונחים הראשונים" ולכן פשיטא שיאה לראשונים כתר החשיבות, מכיון שהראשונים, ברוחב לבבם ובגודל כשרונם פתחו דלתות שערי חכמה, לא כן האחרונים שנכנסו לשערים פתוחים — ורוב ההמצאות החדשות הומצאו ע"י נסיונות של אנשים רגילים במרץ וכשרון נסיוני, ולא למדו חכמה בבתי-ספר הגבוהים של הדור".

„צריכים לעשות על פי הרופאים היותר מומחים"⁶⁰ נאמר באחת מהוראותיו. פעם אמר: „הבריות סבורים שרופא זוטר יודע מעט ורופא גדול יודע הרבה, באמת, רופא זוטר אולי אינו יודע מאומה, ורופא גדול יודע קצת"⁶¹. אכן הוא השתמש בקנה-מידה משלו לאמוד מיהו רופא מומחה.

ע"י רופא פלוני

על רופא פלוני בתל-אביב אמר שהוא מצטיין באבחנה קולעת, הדיאגנוזה שלו בנוגע לטיב המחלה מבוססת, אבל אחרי ששומעים מפיו במה המדובר מוטב לילך אל רופא אחר ולא להישמע לעצותיו, כי בדרכי הריפוי איננו

58. פרשת בחוקותי (ויקרא כו, יא). ושם: „מה חלק לרופאים בבית עושה רצון השם". דעת ראב"ע בפרשת משפטים (שמות כא, יט) „שנתן רשות לרופאים לרפא המכות והפצעים שיראו בחוץ, רק כל הלי שהוא בפנים בגוף ביד השם לרפאותו". ועי' בשו"ת „אבני נזר" חלק חו"מ סימן קצ"ג.

59. סוף אות ב'.

60. קובץ-אגרות ח"א אגרת ק"מ.

61. מפי הרה"ג ר' אליהו-מאיר קובנר, ראש ישיבת „פורת יוסף" רחובות.

מומחה כל עיקר...⁶² הרבה פעמים נהג לשגר חולים אל אותו רופא, ולאחר שהביאו את תשובתו, חזר והפנה אותם אל רופאים אחרים ויעץ להביא לידיעתם מה שאמר אותו מומחה. הרבה פעמים בשמעו את דברי הרופאים, החליט שטעו, והורה לילך אל רופאים אחרים, או שניסה להעמיד הראשונים על טעותם.

מעשה בבן-ישיבה צעיר אשר לקה במחלה פנימית והתאונן בפניו שמתייסר זה כמה בכאבים עזים ובלתי-פוסקים בבטנו. ביקש ממנו החזון-איש להפסיל כותנתו ולהצביע בדיוק על מקום הכאב. התבייש הצעיר לגלות בשרו בנוכחותו. אמר לו בטיבותא: „אין מה להתבייש, חשוב לדעת היכן כואב, כדי לקבוע איזה אבר נגוע — אם כרס, או דקין, או טחול, או כליות — ומי רופא מתאים לטפל בזה“. אחר מישש באצבעותיו הענוגות את מקום הכאב, ושקל במחשבתו רגעים אחדים, עד שיעץ לו לילך אל רופא מסוים שנקב בשמו. עשה הצעיר כדבריו. אותו רופא, שהצטיין במומחיותו למקרים כאלה, אמנם העלה ארוכה לחליו. והנה כשסיפר החולה לרופא, מי שלחו אליו, השתומם הלה מאד: „בסך-הכל נתקלתי בחזון-איש פעם אחת, בפרוודור של בית-חולים, ובאותה הזדמנות רק החלפנו מבטים כהרף-עין ולא דיברנו מלה אחת — אולם מאז ואילך שולח הוא אלי פציינטים...“⁶³

ע"י סם פלוני

גם בנוגע לסוגי תרופות שהמליצו הרופאים עליהן היה מחוזה את דעתו. בן-משפחתו ר' יצחק שוורץ מעיד שראה פעם איך נכנס אליו רוקח מפורסם שחלתה בתו בסרטן ובא להתייעץ עמו באלו תרופות טוב שתשתמש⁶⁴. מעשה באדם שחלה ברגלו חולי חמור עד שהרופאים החליטו לקטוע את הרגל, אולם החולה ביקש שישאלו תחילה את פי החזון-איש, ושלח אליו

62. מפי בני-אחותו הרה"ג ר' שמריהו-יוסף ואחיו הרה"ג ר' חיים-שאל גריינימן. מעניין לצטט מה שפירסם מר רפאל בשן בעתון-ערב חילוני (3.7.64) מתוך שיחה עם אחד מגדולי הרפואה בארץ: „החזון-איש היה על-פי-רוב מסכים לניתוחים. היה לו רצפט: „אם ניתוח — אז פרופיסור מרכוס!“
63. מפי הרב דוב ויין ר"מ בישיבת „נוה ארץ“ באר-יעקב.
64. מפי המעיד.

[קלד]

את בנו. נתן בידו רשימה של משחות וסמי-מרפא שיועילו לרגל. הבן, שהיה רחוק מתורה, ולא התייחס לדבריו ברצינות, הלך ומסר שגם החזון-איש מסכים לקטיעת הרגל. עשו כן ולא ארכו הימים עד שנתגלו סימני אותה מחלה ברגל השנית. רק עכשיו נבעת הבן ומסר דברי החזון-איש כהווייתם — ואמנם עלתה ארוכה לאיש ורגלו נרפאה.⁶⁵

פעם אחת נזקק להכריע בין דעות מחולקות של כמה רופאים. המדובר בחולה-נפש צעיר בן עשרים-ושמונה, לא בשלבים מתקדמים, שרופא ירושלמי מפורסם המליץ לתת לו טיפול במכת-חשמל ורופא אחר התנגד. בעצת החזון-איש הלכו בני המשפחה אל רופא שלישי, מומחה לעצבי מוח, וזה השיבם גם-כן בשלילה: „לא לעשות הטיפול לעת עתה“. שלח אליו החזון-איש לשאול: „ההתנגדות היא מפני שהטיפול לא יעזור, או מפני שהשפעתו חריפה ומסוכנת מדי“. הרופא השיב, שיש אמנם סכנה מסויימת בטיפול זה, וגם הסיכויים שהטיפול יעזור אינם גדולים — ולאור מענהו של הרופא החליט החזון-איש מה שהחליט. שמעו לקולו והצליחו.⁶⁶

קו ל ע ו ל א י ח ט י א

מעשה בחולה שסבל מכאבים בבטנו והרופאים קבעו שסובל מאבן בכליה. כשסיפר לו מה שאמרו, הגיב: „האבן כבר יצאה...“ פקפק האיש אם שמע נכון, התפלא, אבל הוא אמר בביטול: „מגרגיר אבק הם עושים אבן שלמה“ — והשנים הבאות הוכיחו שצדק.⁶⁷ ומעשה ברב ידוע שחלתה זוגתו במחלה מסוכנת, ורופא ירושלמי מפורסם הזהיר שיש לנתחה באופן דחוף, כדי להציל חייה. בא לשאלו, ונענה: „סעו אל רופא פלוני באמריקה, הוא ינתח!“ הלך הרב אצל אותו רופא ירושלמי וסיפר מה שאמר לו החזון-איש. העיר בוודאות: „מן הסתם אינו יודע חומרת המצב, הלא אין סיכוי שהאשה תחזיק מעמד עד אמריקה“. נחפו הרב שנית אל החזון-איש, וסיפר הדברים לפניו בקול נפחד, אבל הוא לא שינה את עמדתו: „מוכרחים

⁶⁵. מפי הרב יוסף-אברהם וולף.

⁶⁶. מפי פרופ' הרדן אשכנזי.

⁶⁷. מפי הרש"פ שטיינברג.

לנסוע לאמריקה". היה הרב נבוך מאד והסתפק מה לעשות. ניגש אליו החזון-איש וטפח על שכמו, אמר:

— עשו כפי שדיברנו, ואל תחששו... ברוך השם... מן היום שהתחלנו להשיב בענינים אלה עוד לא אירע מכשול...⁶⁸

מעשה ביהודי תושב בני-ברק, מעולי רוסיה, שסבל מדימום חזק במעיו. הוא נלקח לבדיקות אל בית-החולים „בילינסון", ושם גילו אצלו פצע פנימי חמור, אשר בין אם ינותח או לאו הריהו בסכנת מוות. שידלו אותו בנו, עסקני מפלגה חילונית, שיסכים לטיפול הכירורגי וניסו להשלוחו כאילו עליו לעבור ניתוח-קל, אבל האב הבהיר שלא יעשה שום צעד בלי הסכמת החזון-איש. הלכו הבנים אל מכירם ר' יעקב הלפרן, המקורב אצל החזון-איש, וביקשו שיבקש ממנו להשפיע על אביהם שיסכים לניתוח. עשה ר' יעקב הלפרן כבקשתם. אמר לו: „מאד קשתה עלי הכרעה זו". לבסוף הסכים שיובא אליו החולה בעצמו, ויעץ לו שיסע להיבדק שנית אצל ד"ר קוק בירושלים — אם גם הוא יקבע שיש צורך בניתוח, נכון לעשות. נסע האיש ירושלימה ונבדק שנית, אולם הבדיקה לא העלתה דבר. ביני לביני נפסק אצלו הדימום. חזר האיש ל„בילינסון" לעריכת סידרה חוזרת של צילומים, אשר העלתה כי הפצע בעינו למרות שהדימום חדל. מיד שב אל החזון-איש עם תוצאות הבדיקה והוא אמר לו: „הפצע יימוג ויתרפא מעצמו, מוטב לא לנתח" — והאיש החלים תוך זמן קצר וחי לאחר-מכן כתריסר שנים עד שעבר את גיל הגבורות.⁶⁹

עוד מעשה ביהודי שנתקף בשטפידם חזקים מאזור החלחולת והובא אל ד"ר קוק בבית-החולים „הדסה" בירושלים. קבע הרופא שהאיש לקה בטחורים ויש צורך לנתחו בדחיפות, אולם החולה ביקש ממנו להמתין מעט. הוא מוכרח לשלוח משהו להתייעץ עם החזון-איש. רק בהסכמתו יכנס לניתוח. נעתר ד"ר קוק לבקשתו. מאחר שעמדו ביום ששי, הועיד לנתח אותו ביום שני בבוקר, מכיון שהיה משוכנע כי החזון-איש רק יאשר את מסקנתו ועד אז כבר תבוא התשובה המיוחלת. כשהגיע יום שני, הורה להשאיר את

68. מפי בן אחיו הרה"ג ר' שמריהו-יוסף קרליץ.

69. ע"פ עדות אישית של ר' יעקב הלפרן.

החולה בצום ולהכינו לקראת הניתוח. אולם שעה קלה לפני שעמד להכניסו אל חדר-הניתוחים, שב השליח שנסע לבני-ברק, ובפיו הדברים שמסר החזון-איש להגיד לרופא: „מאחר שהחולה נחלש כל-כך כתוצאה מהדימום... וגם אין אפשרות לבדוק בדיקה יעילה במצב כזה... מוטב לדחות הניתוח למשך שבוע ימים...”

המנתח, ד"ר קוק, התפלא: מה טעם יש להמתין בניתוח שחיוניותו ודחיפותו אינה מוטלת בספק? אלא מחמת שהכיר מקרוב את החזון-איש, והעריך את ידיעותיו ברפואה, הסכים לקבל דעתו גם מבלי להבין טעמו ונימוקו. והנה במשך שבוע זה השתפר קצת מצב החולה, ולפי הנחיות הרופא נעשו בדיקות סקופיות חוזרות שהעלו, כי בגוף החולה בעומק פנימה פשה גידול מסוים שיתכן כי הוא שימש כמוקד הדימום, ובהכרח לנתחו, מכיון שאם ישאירו אותו עתידים להתפתח בו נגיפים ממאירים בעלי השפעה קטלנית. לא היה איפוא גבול להפתעתו של ד"ר קוק, המשוכנע עוד היום, כי אלמלי ניתוח את האיש ביום שני הקודם — כפי שתכנן מראש — לא היה בכלל מאתר את הגידול הזה, ורק הודות לכך שפעל כעצתו של חזון-איש הציל את החולה...⁷⁰

מליבא לפומא

לפעמים ביסס את דבריו על יסוד הרגשה שלו: „לבי אומר לי”. במקרה אחד מסרו לידו „קוויטל” שזכר בו שם החולה ושם אמו ושם מחלתו, מחלת הסרטן, כפי שקבעו הרופאים. הסתכל החזון-איש בפתקא ואמר: „לא נכון, אינני סבור שזה סרטן...” שאל אותו האיש העומד לפניו: וכי זו מנין לו? הלא הרופאים בדעה אחרת? משך בכתפיו ואמר: „אך מה אעשה ובכל-זאת אינני רואה שהוא לוקה בסרטן...”⁷¹

במקרה שני של בן אשה אלמנה מרחובות, צעיר חילוני, שנתקף בעוויית-מעיים ובהקאות עד שנחשד בסרטן והרופאים אמרו לו נואש, באה

70. משיחתו של ד"ר נחום קוק עם ר' אהרן סורסקי.

71. מפי הרש"פ שטיינברג.

האם לפניו והוא חקר לפרטים וביקש שיבטיח הבן להניח תפילין. אחרי שחזרה אליו עם הבטחת הבן אמר לה, שכנראה הרופאים טעו, אין בנה לוקה בסרטן אלא בכיב-קיבה ויש לנתחו. מוטב, איפוא, שייצא מבית-החולים ששכב בו ויסע אל רופא פלוני בירושלים על-מנת להינתח — ולבסוף נתברר הכל כדבריו. כשגודע לרופאים מה שהגיד מראשית שלחו אליו לשאול מהיכן ידע. השיב: „לא ידעתי, אבל הרגשתי...” 72

הערכת רופאים

באותה מידה שנהג לתהות על קנקנם של רופאים ולדעת טיבם ויכולתם, לתכיר את הבדלי הגישות ואת אופי ההחלטות ואת אופני הטיפול המיוחדים לכל רופא על-פי דרכו והבנתו — כך היו הם מתעניינים בו ועוקבים אחרי הנחיותיו לחולים. טובי המומחים לרפואה בארץ היו, מודעים לעובדה, שהחזון-איש ידיו רב לו בשטח המדיצינה, וכמה מהם גזקו לא-אחת לפעול כפי שיעץ והדריך, עד שהלך שמו לפניו בקרב החוגים הרפואיים. המנתח ד"ר משה הרניק, מטובי הכירורגים הגינקולוגיים במזרח-התיכון, העיד על עצמו שפעם נקרא אל החזון-איש לשם הכרעה בנוגע לניתוח חמור בחולה מסוימת, וכאשר הצביע לפניו על קושי הביצוע של ניתוח מסוג זה, הציע החזון-איש במלים פשוטות דרך חדשה משלו כיצד לבצע בלי קשיים 73.

מעשה בבני-משפחתו של יהודי פלוני, שגזק לניתוח מסוכן במוחו, אשר פנו אל החזון-איש שיכריע בעצתו, מאחר והרופאים סבורים שהניתוח יגרום כמעט ודאי למות, ומאידך, אין סיכויים לחולה להישאר בחיים ללא ניתוח. כדרכו, שאל מיד לפרטי המחלה ואחר-כך שירטט על-גבי נייר את צורת המוח, וציין בשירטוט כיצד על המנתחים לבצע את הניתוח, למען יוכתר בהצלחה. בני המשפחה הביאו את השירטוט לפני פרופ' אשכנזי, שחקר אותם: „מי הוא המומחה שערך את השירטוט ופתר בזה את הבעיה

72. מפי הרב יצחק-לייב רוכלין איש-רחובות שהתגורר בשכנות עם האלמנה ושמע הסיפור ממקור ראשון.

73. משיחתו עם ר' חיים גיטלר.

~~זאת הנה הכרה~~
 אפ"כ תפוצה הדיון הוא כאלו עיקר-אמיתיות יקבע
 הפירוש לזה, והרי יש זמנאים זמנים לזה שזה
 תבנה להדיון

הערה בכתב ידו של החזן-איש שהעביר לרופאי
 המחלקה הגניקולוגית בבית"ח "שערי צדק" ירושלים

הלל
 אחריהם אלוהים - דבר גאון - אכן להם חלף עתה הנה האל המלך אביהם
 כי האדם אלוהים - אע"פ זה אלה ביוצרים אנונים בזה הינה - זינן נאמן
 בפרט אל מה במונה. אע"פ הדם נקח אכן באחד, אבא יאמר אל הנזק די בכה
 הביא אלוהים, אע"פ אלוהים בזה בזה
 איר און ג. י"ט טבת, תשנ"ה

אגרת החזו"א בדבר חילודים ב"ניתוח קיסרי"

[קלט]

המסובכת של החולה?" ואמנם לפי שירטוטו של החזון-איש בוצע הניתוח בהצלחה והחולה יצא בריא ושלם.⁷⁴

שוב אירע מעשה בילד רך, תינוק של בית-רבן, שנצרך לניתוח במוח אולם פרופ' אשכנזי חכך בדעתו אם לקבל עליו את המשימה, ואמר שסיכויי הילד להישאר חי הם ביחס של שני אחוזים למאה. הביאו את המקרה לפני החזון-איש שפסק לנתח: „יש רופא שמעוניין לנתח ואין לדבריו משקל, אבל רופא זה בר-סמכא, ואם הוא קובע שיש מעט אחוזים של תקוה משמע שעוד נותר מה לעשות, וממילא מחוייבים על-פי תורה לנתח". הלכו הורי הילד מעמו ושבּו אחרי שעה קלה: הפרופיסור מהסס, מתיירא ליקח על עצמו אחריות, איננו מוכן לעשות על דעת עצמו... הוא נתחייך והגיב: „עצבנות ותו לא". באותו מעמד נטל פיסת-גייר וכתב אל פרופ' אשכנזי כדברים האלה:

„מאד קשה כי נפלה עלי ההכרעה, אבל רצוני לקוות כי מן

השמים יצליחוהו: אי"ש קרליץ".

וכך הוה. מן השמים הצליחוהו. הניתוח עבר בשלום והילד החלים וגדל לאיש בריא ושלם.⁷⁵

74. מרשימות ר"מ שנפלד. גם מ. מלקט ב„המודיע" (י"ג כסלו תשי"ד) מספר על מקרה דומה בערך.

75. ע"פ עדות הרש"פ שטיינברג. באותו ענין מספר מר ג"פ איש גבעתיים (שמו המלא שמור עם עורכי הספר): בשנת תשי"א חלתה ילדתי בת ששה חדשים באופן רציני והרופאים בביה"ח „בילינסון" הכינו אותה לניתוח במוח, אבל דרשו ממני שאחתום על הסכמה לניתוח, מתוך ידיעה שאין כמעט שום סיכוי להצליח. פניתי אל החזון-איש ושאלתי מה לעשות. אמר לי: „אם לדברי הרופאים אין סיכוי להצליח, מוטב תוציא את בתך מבית-החולים". עשיתי כדבריו. הרופאים הזהירו שבעקשנותי מעמיד אני בסכנה את חיי בתי. הלכתי שנית אל החזון-איש וייעץ לי שאפגש עם פרופ' אשכנזי ואפרש לו שיחתי במלים ברורות, כי לא אמסור את בתי לניתוח זולת אם יש סיכוי סביר להצליח, וכך עשיתי. שקל הפרופ' בדעתו והשיבני שבאמת יש סיכויים טובים. רק עכשיו הסכים החזון-איש לניתוח. ואמנם הכל עבר בשלום, וכשבאתי אחר-כך אליו להביע תודתי, עמד וברכני שאזכה להשיאה בבוא העת לחתן בן-תורה (רשם מפיו ר' דוד שניר).

כל מקרה לחוד

היו גם מקרים להיפך. רופאו הפרטי של החזון-איש, ד"ר משה המר מתל-אביב, מסר על מקרה שהיה מעורב בו, בלשון זו:

— אחד החולים נבדק על-ידי ונתחוויר שלקה בסרטן המוח. גם פרופיסור צונדק מירושלים אישר את האבחנה, גם פרופיסור אשכנזי, והאחרון הוסיף שהסיכוי לחולה שישאר בחיים אחרי ניתוח הוא חמש למאה. החזון-איש פסק: „לא לנתח!“ הרופאים, אולם, עשו שלא כעצתו וניתחו. החולה מת ימים מספר אחרי הניתוח. שאלתי את החזון-איש: מה ראה להכריע לשלילה והתעלם לחלוטין מן הסיכויים המעטים שהניתוח יועיל? השיבני בשאלה נגדית: „מהו אחוז הטעויות באבחנה מוחית?“ עניתי: „25 אחוזים בערך.“ אמר לי: „ביכרתי את העשרים-וחמש על-פני חמשת האחוזים שהזכיר הפרופיסור...“⁷⁶

מספר איש כפר-אתא ר' יעקב פינקלשטיין, עסקן ציבורי, שנזעק פעם באישון-ליל אל מעונו של החזון-איש בלויית איש-מדיצינה ד"ר מונק — מנהל ביה"ס המקומי „יבנה“ — כדי לדון בגורלו של מכרם, יהודי שלישי, יוסף-צבי ציגובר שמו, אשר צוות-רופאים בחיפה איבחן בו מחלת סרטן-הקיבה וקבעו שמצבו חמור בכל אופן שהוא: אם ינתחו אותו — הסיכויים קלושים להבריא; אם לא ינתחו — אין לו תוחלת-חיים יותר משלושה חדשים. מה לעשות? החזון-איש הקשיב לדבריהם בריכוז ובמתח ניכר. הוא פרש לפניו על השולחן ציור אנטומי של מערכת הקיבה ושאל מד"ר מונק הסבר מפורט: היכן, באיזו נקודה פשה הנגע כפי השערת הרופאים, ובאיזה שטח כוונתם לנתח? בתשובתו הצביע ד"ר מונק על נקודה מסויימת בציור והבהיר בהגדרות מפורטות את מחשבת הרופאים. השתררה דומיה. החזון-איש ישב, כשעיניו מרותקות אל הציור, במשך רגעים ארוכים. לבסוף הפשילן ואמר: „שב ואל תעשה עדיף, מסתבר שאינו מה שחושבים...“ ואמנם חי האיש עוד הרבה שנים וגם רופאיו עצמם שינו את דעתם לאחר זמן.⁷⁷

76. מתוך שיחתו האישית עם עורכי הספר.

77. מפי בעל המעשה.

מעיד על עצמו ד"ר נחום קוק מירושלים, שפעם אחת שלח אליו החזון-איש אב וילדו החולה שנשמטו בני-מעיו ואשכיו, עד שהוצרכו לנתחו כמה פעמים על-מנת להשיב האברים אל מקומם. בדק את הילד ואמר לאבא שיצטרכו לנתחו כמה פעמים, כפי שמקובל ברפואה המודרנית ביחס למקרים כאלה, מתוך רצון למנוע סיכונים וסיבוכים. אולם האב, שלא התמצא בענינים, טען שהחזון-איש דיבר אתו על ניתוח אחד ולא יותר, כך שאינו יכול לקבל הצעת הרופא מבלי שישאל את פיו שנית. הסכים לו שישאל, והיה בטוח שהחזון-איש יאמר לסמוך על הרופא, שאומנותו בכך — לפחות מבחינת הביצוע המעשי. קם האיש ונסע לבני-ברק. כשחזר, הפתיע את הרופא בתשובה כזאת שלא ציפה מהחזון-איש שישמרה בפיו: „אף-על-פי שמדובר בארבע ניתוחים, יעשה כולם בבת-אחת ויצליח!“ רמו לו שעמד על כוונת הרופא, ונהיר לו היטב במה המדובר, אך עם זאת מייעץ הוא בביטחה לנהוג כך ולא אחרת. קיבל הרופא את הנחיית החזון-איש, עשה כדבריו, והניתוח עלה יפה כפי שלא פילל מראש⁷⁸.

ומעיד אותו רופא מנתח גם על מקרה הפוך — שהיה בעצמו מתלבט בטיפול מסוים, ונוטה לקולא מבחינה כירורגית, אולם החזון-איש פסק לחומרא. מאז הוחל בניתוח הערמונית, שהוא נפוץ מאד כיום הזה, נתקל הרופא במספר חולים שומרי-תורה שעמדו על כך, כדי להישמר מעקרות, לבל יבצעו בהם — אגב ניתוח זה — ניתוקו של עורק מסוים, למרות שדעת הרופאים מוסכמת שצריך לנתקו על-מנת להישמר מסיבוכים העלולים להיווצר כתוצאה מזיהומים בלתי-נמנעים⁷⁹. מאחר שהחולים היו איתנים בהחלטתם לא להינתח כי-אם בתנאי זה, וכמובן פטרו את הרופא מכל אחריות למה שיתרחש עקב הסטיה מן המקובל בקרב הכירורגים, עשה כהפצם; והניתוחים עלו יפה, בלא סיבוכים — ולא עוד אלא שתהליך הריפוי אחרי הניתוח היה משובח ומהיר יותר. ההצלחות עודדו את הרופא להמשיך ולנתח בצורה כזאת כל מי שבחר לעצמו דרך זו, עד שהספיק לעשות מאה ניתוחים בלא הניתוק — ובהצלחה מלאה. מאחר שלפי המקובל

78. משיחתו עם ר' אהרן סורסקי.

79. וראה בספרנו כרך שלישי עמ' קס"ה הערה 24.

בחקר הרפואה, יכולים 100 נסיונות לשמש בסיס די מספיק למחשבה מחודשת, נתעוררו בלב הרופא ספיקות, אולי באמת הניתוק מיותר לחלוטין בזמננו, כאשר יש די והותר אמצעים לקדם פני רעת הזיהום. והנה נזדמן שנקרא הוא לבדוק את החזון-איש, כאשר חש במעיו, ונסע במיוחד לבני-ברק באחד ממוצאי-שבתות כדי לטפל בו, ונכנס בשיחה עמו על סוגיות רפואיות שונות, עד שהגיעו לשאלת הערמונית. סיפר לחזון-איש על מאה הנסיונות שצבר ועל מחשבותיו. הקשיב לדבריו עד תום, וכשגמר פסק את פסוקו, בקיצור גמרץ:

— אף-על-פי-כן צריך לנתק!⁸⁰

דבר הלכה

רבי פרץ אריאל, אב"ד מגדיאל, מספר ששאל פעם את החזון-איש בדבר אשה חולנית במצב מסוכן, והורה למסור בשמו לרופא שצריך לנתח מיד ולהוציא האבר הנגוע בשלימות ממקומו הקבוע — למשך זמן הניתוח — כדי לטפל בו, כי למרות שהוא אבר שהנשמה תלויה בו, ניתן לחבר העורקים לאבר אחר דרך-ארעי עד להשלמת הניתוח. החזון-איש הטעים, שלפי חכמת הרפואה ניתן לחיות אחרי ניתוח כזה שנתיים ושלוש שנים, ולשם הצלת חי-שעה מחוייבים לבצע את הניתוח.⁸¹

בדומה לזה השיב לבני משפחתו של רבי אליהו ויינר מירושלים, שהיה מוטל על ערש-דווי מפרפר בחולי אנוש והרופאים ציוו לנתחו, אבל הודו בעצמם כי גם במקרה שהניתוח יעלה יפה אין לו סיכויים להאריך ימים. החולה עצמו טען, שמאחר והתוחלת לחיים קלושה, וגם הניתוח עצמו מהווה סיכון, אין את גפשו להיכנס בסכנה. אולם החזון-איש פסק להם

80. כנ"ל במס' 78. כמובן אין להשתמש בסיפור זה בתור בסיס להכרעה כלשהי למעשה בלא שאלת-חכם כפי שזה אמור לגבי כל המובא בספרנו (ראה בהקדמת העורך לכרך שני).

81. מתוך מכתבו אל עורכי הספר. כן הוזכרו החזון-איש לבל ידחו את הניתוח אע"פ שהחולנית היתה אשה צדקנית וחפצה לילך להתפלל בביהכ"נ בימים הנוראים שמשמשו ובאו.

בבירור ש"ספק חיי עולם דוחה ודאי של חיי שעה" — וסוף-דבר שהניתוח עלה יפה וגם התחזית הקודרת של הרופאים בדבר קיצור-ימיו נתבדתה...⁸² סיפר⁸³ רבי שמואל גריינימן, גיסו של החזון-איש:

— באחד הלילות התדפק יהודי עגום ואובד-עצות על דלתו. מה הביאו אל החזון-איש? ילדו הקט מאושפז בבית-חולים סמוך, והוא חולה אנוש במוחו... הרופאים הגידו לאב שבלא ניתוח לא יאריך ימים, אבל הניתוח גופו עלול גם-כן לנתק פתיל-חיו... רק מעטים יצאו חיים מניתוח מסובך כזה...

החזון-איש הקשיב לדברי האיש בשכיבה. אחר-כך עצם את עיניו ושכב דומם במשך קרוב לרביעית השעה תפוס שרעפים. לבסוף פקח עיניו ושאל לזהותו של הרופא המועמד לנתח את הילד. כשהגיד לו את שמו, הסכים שיעשה הניתוח, ואמר לאיש שימסור לרופא בשמו שכדאי לנתח. כאשר שמע הרופא את הדברים ששלח החזון-איש אליו, התבטא: „אמת, בכל פעם הוא קולע אל המטרה, אולם במקרה זה החטיא, אין סיכויים...“ עם זאת נעתר לבקשת האב וביצע למחרת את הניתוח שנתארך כדי שש שעות ויותר. כשסיים הרופא מלאכתו, העיר: „אם יקיץ הילד תוך עשרים-וארבע שעות מוטב, ואם לא יקיץ, הקיץ עליו הקץ“. משחלפו כ"ד שעות ולא הקיץ הרים הרופא שתי ידיו לאות יאוש. נחפו האב האומלל אל החזון-איש וסיפר בשברון-לב את הדברים ששמע מפי הרופא. אמר לו: „הזמן הקצוב אצלנו ע"ב שעות". לשמחת האב תיכף כשמלאו ע"ב שעות התעורר הילד מתרדמת הניתוח ותוך כמה שבועות החלים כליל עד שהלך ברגליו והביאו אביו אל החזון-איש שיברכנו.

כיון שנסתיימה הפרשה בכי-טוב, הרהיבו המקורבים ושאלו אותו, מדוע כשבא אליו האיש בפעם הראשונה, הפליג בדומייתו והתמהמה מלהשיבו? ועוד שאלו: מהו פשר המנין ע"ב שעות? השיב להם החזון-איש על ראשון ראשון:

82. מפי הרה"ג ר' חיים ברים.

83. הסיפור נרשם מפיו בזמן שהותו בארה"ב על-ידי הרה"ג ר' שלמה פיגה, ראש ישיבת „שערי יושר" בורו-פארק.

החז"א במרומי "גבעת רוקח" בלוויית רבי מרדכי שולמן, תלמידו
מתקופת גלותו בעיר מינסק, כיום ראש ישיבת "סלובודקה" בני-ברק

[קמה]